

08-37-40-200

בס"ד, בית מדרש המאי"ר לארץ | גליון 266

פרשת תולדות | חינוך - לפרוט על המיתרים בהתאם לתקופה

מסי לרות אל הנפש

שביבי אור מתורתו האדירה והנדירה
של הצדיק רבינו יורם מיכאל אברג'ל זיע"א
ערוך על פי שיעוריו של בנו ממושיך דרכו ואורו
הרה"ג רבינו ישראל אברג'ל שליט"א

מסילות אל הנפש

תוכן העניינים

- 1 הכל תלוי בנקודת מבט
- 4 שתי דמויות שונות
- 6 חינוך מושלם
- 9 איה פותר את התעלומה
- 10 ומילא את ידו ללבוש את הבגדים
- 13 אסור להיות חמור
- 13 תורתנו תורת חיים
- 15 ראייתו של הבבא סאלי
- 16 תאומים דומים או שונים?
- 18 מהו חינוך?
- 21 חנוך לנער על פי דרכו
- 25 תרופת פלא
- 26 העולה מן האמור להלכה ולמעשה

מוקדש לעילוי נשמת
רן דוד בן אילנה ז"ל
נלב"ע כ"ט אב התשפ"ב
ולחבריה להצלחת
משפחת הר"א ז"ל

מוקדש לעילוי נשמת
בן ציון בן לאה ז"ל
נלב"ע כ"ז אייר התשפ"ב
ולחבריה להצלחה בגשמיות ורוחניות
ל דוד דוד הי"ד
ולכל משפ' מורחי הי"ד

הזמינו לבית או לעסק
קופת צדקה מהודרת

הצטרפו לשיעור היומי
עם משלוח עד הבית!

בית המדרש המוא"ר לארץ

התנסות והפצת ספרי מורינו ודיני הרב יורם מיכאל אבנ"ל זצ"ל

8771301 ת.ד. 345 נתיבות 08-37-40-200

office@h-l.org.il

www.hameir-laarets.org.il

08-649-9859 קו 'המאיר לארץ'

08-37-40-200

077-223-1130

המאיר לארץ

054-26-380-26 לקבלת 'דגש של אור'

ע"ר 580654762 | למוסד אישור מס הכנסה לעניין תרומות לפי סעיף 46 לפקודה

- כל הזכויות שמורות -

פרשת תולדות

הכל תלוי בנקודת מבט...

וקול נשמע: אנחנו מבינים את הקושי,

אך איפה נמצא אדם כמותך?

והמנהל השיב: חשבתי על כך רבות,

ולבסוף עלה בדעתי רעיון.

אנו נפרסם שאנו מחפשים מנהל, ולכל

אדם שיגיע לראיון ניתן דף שאלות

ובתוכו יופיע התיאור הבא:

רוחות סערה, גשם שוטף, קור חודר

לעצמות... צמרות העצים נעים

ברוח כמו כפיס עץ בים סוער...

ובתחנת אוטובוס נטושה ונידחת

מצטנפים להם שלשה אנשים...

והנה, בדיוק, אתה עובר ברכב ליד

התחנה ואתה מבחין בשלשה

דמויות הללו. ואתה מתבונן בהם ורואה,

זקן שכבר מתחיל להכחיל, כולו רועד

מקור... ואתה מבין שאם הוא ישאר במצב

הזה עוד כמה דקות הוא ינפח את נשמתו...

ולצידו עומד פרופסור שהוא יחיד ומיוחד

בעולם בשטח שלו שכבר הספיק

סיפר הגאון הרב גואל אלקריף שליט"א:¹

בארצות הברית ישנה עמותה גדולה של

חסד הקיימת כבר שנים רבות.

הפעילות של העמותה הזו מתפרשת על

גבי מגוון תחומים, הן בדאגה ליהודים

שיהיה להם כסף לצרכי שבת, והן בעזרה

ליולדות, לחתנים וכלות וכו' וכו'.

אך כידוע הזמן לא מחכה, ומנהל

העמותה הזדקן.

ובאחד הימים, עת התכנסו לשיבת

צוות כל בעלי התפקיד, נעמד

מנהל העמותה הזקן והודיע:

'תש כחי, ואין ביכולתי להמשיך! ולכן

אני מביע את רצוני להתפטר.'

ההכרזה נפלה באולם כרעם ביום

בהיר, והעבירה רעד וחלחלה

באזני כל השומעים - 'מנהל העמותה,

היהודי המופלא, שהצליח, בסייעתא

דשמיא מרובה, להעמיד על רגליהם

רבבות יהודים - מבקש להתפטר...'

מעין החכמה

1. **והובאו** דבריו בספר המתענגים בה (חלק א - עמוד 2) לגאון הרב ליאור סעידי שליט"א.

הפרופסור הזה הציל אלפי אנשים, ובתוכם גם אותי, ולכן אני חייב להשיב לו טובה...

פניו של המנהל העוזב הושחרו מצער, ובקול בכי, שבור וסדוק, שאל: זהו?? בכל העונים על השאלון לא היה שום אדם???

והאחראי השיב: 'אה... כן... לא. היה אדם אחד שהשיב תשובה מאוד מעניינת, וכך הוא כתב:

הייתי יורד מהרכב, נותן לפרופסור שיקח את הזקן וירפא אותו, ואני בעצמי הייתי נשאר עם הידיד ומעביר לו את הזמן עד שתגיע הישועה'...

עיניו של המנהל נדלקו... 'או! סוף סוף אדם! הוא ראוי להיות המנהל!'

ואם לא הבנתם נסביר:

כדי להיות מנהל עמותת חסד צריך לחוש באמת את מציאות הזולת. וכל זמן שאדם שקוע בתוך עולמו הוא, זה בלתי אפשרי.

והנה, כל אותם אלו שענו, היו שקועים בתוך עולמם, ולכן היה פשוט להם: אני נשאר ברכב, ומי שיזכה יצטרף...

אך האחרון, אותו יחיד ומיוחד, הצליח להתפשט מגשמייתו, לצאת מתוך עולמו הפרטי, ולהסתכל על הזולת כפי שהזולת מסתכל על עצמו!

בימי חייו להציל אלפי בני אדם. ומאותם אלו שהציל היית גם אתה...

והשלישי הוא הידיד הכי גדול שלך חבר בלב ובנפש...

אבל לצערך, יש לך רק מקום אחד ברכב, את מי תוסיף? את מי תיקח?...

קריאות התפעלות נשמעו באולם: המנהל, כרגיל, אין על המקוריות שלך...

ביום הבא כבר כוסו כל דפי העיתונות היהודית בהודעה שיצאה מעמותת החסד: 'דרוש מנהל לעמותה, ניתן להגיש מעומדות בשבוע הקרוב בלבד'...

במהלך השבוע הגיעו עשרות בני אדם וענו על השאלון.

ולאחריו התכנסו שוב כל בעלי התפקיד והתיישבו לשמוע את דברי האחראי. האחראי קם ממקומו, סידר את העניבה, כחכח בגרונו, ואמר:

כצפוי מראש, כל האפשרויות נכתבו:

חלק מהעונים כתבו שהם היו לוקחים את החבר, שהרי אין כמו חברות אמת.

וחלק כתבו שהם היו לוקחים את הזקן, שהרי הזקן בוודאי לא ישרוד, ואילו הפרופסור והחבר הם צעירים ויכול להיות שהם יסתדרו עד שתגיע הישועה...

והחלק השלישי כתבו כך: הכרת הטוב היא הבסיס של היהדות,

מסילות אל הנפש

פרשת תולדות - הכל תלוי בנקודת מבט

ועתה - סיים המנהל העוזב את דבריו ואמר - אני יכול להתפטר מההנהלה בלב שקט...
הזולת הוא דמות ממשית! ועל כך בשיחתנו...

וכאשר מסתכלים על הזולת כפי שהזולת מסתכל על עצמו, מגלים לפתע, שהזולת הוא דמות ממשית, דמות שחיה וקיימת, וממילא צריך לעזור לו...²

מעין החכמה

וכשהתחיל השיעור, הוא קטע את דברי רבי דוד טעביל פעם אחר פעם בשאלות, עד שהצליח לערער את יסוד דרשתו.
רבי דוד טעביל פנה אליו ואמר: כפי שהקטנת את דמותי, כך תשאר אתה קטן.

לאחר מכן, ניגש רבי דוד טעביל אל העילוי הצעיר ובחיבה רבה אמר לו כי אמנם פרכותיו היו נכונות, אך לא היה זה בבחינת דרך ארץ לסתור את דבריו קָבֵל־עַם ועדה.

ואכן הגאון רבי דוד קרלינר זצ"ל שהפך לגדול הלמדנים בדורו, נותר בקומתו כקומת ננס משום אמירתו של ה'ינחלת דודי' וקפידתו.
הסיפור השני (שם עמוד 260):

בעודו אברך צעיר, הגיע המלבי"ם לפרשבורג לבקר את החתם סופר'. למרות היותו בשנות העשרים לחייו, כבר נודע שמו ברחבי אירופה, והחתם סופר ביקש ממנו לדרוש בבית הכנסת הגדול בשבת.

המלבי"ם האריך בדבריו למעלה משלש שעות, כשהוא מפליג עם קהל מאזיניו במסע על גבי השי"ס.

בתום דבריו, בהיותו מותש, התיישב בטעות על מקומו של החתם סופר ונשאר

2. ולעתים, האדם מצד עצמו הוא אדם, אך משום מה, נעלם ממנו לרגעים מספר שהעומד מולו הוא דמות ממשית בעלת שכל ורגש, ולכן הוא מרשה לעצמו לפגוע בו.

וזה לא משנה כלל! זה לא משנה אם הפגיעה נבעה בגלל אי ההכרה במציאות הזולת...

ובענין זה סיפר הגה"ק רבי יעקב קמנצקי זיע"א (רבי יעקב - עמוד 259) שני סיפורים:

הסיפור הראשון:

הגה"ק רבי דוד טעביל זצ"ל, בעל ה'ינחלת דודי' היה מועמד לרבנות העיר בריסק. כחלק ממועמדותו, הופיע בעיר כדי לשאת דרשה, וציין על גבי מודעה את המקורות אותם הוא עומד לצטט בפלפולו.

אנשים מסויימים בעיר, שהתנגדו למועמדותו, ביקשו מן העילוי המקומי דוד'ל פרידמן (קרלינר), שהיה אז ילד קטן, ללמוד את המקורות ולנסות לסתור את דברי רבי דוד טעביל.

דוד'ל היה צעיר ותמים מכדי להבין מדוע דרבנוהו לעשות זאת, והניח כי רצונם של המבקשים היה אך ורק לגלות את האמות היוצאת מ'מלחמתה של תורה'.

שתי דמויות שונות...

ולכן שפכו לכם כמים לפני ה' יתברך, שירחם עליהם ויפקוד אותם בזרע קודש.

וכך מתוארת תפילתו של יצחק: "וַיַּעֲתָר וַיִּצְחַק לֵה': לִנְכַח אֲשֶׁתוֹ כִּי עֲקָרָה הוּא" (שם פסוק כא), וביארו חז"ל שיצחק אבינו

בתפילתו הפך את כל המציאות, ושידד את כל המערכות... תפילתם התקבלה - "וַיַּעֲתָר לוֹ ה' וַתִּהְיֶה רַבֵּקָה אֲשֶׁתוֹ" (שם).⁴

ההריון של רבקה היה מוזר ומעורר חשד, כמו שכתוב: "וַיִּתְרַצֵּצוּ הַבָּנִים בְּקֶרְבָּה" (שם כה, כב).

פרשת השבוע, פרשת תולדות, מתחילה בפסוק (הפסוק השני של הפרשה): "וַיְהִי יֶצְחָק בֶּן־אֲרֻבָּעִים שָׁנָה בְּקִנְחָתוֹ אֶת־רַבֵּקָה בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדַן אֲרָם אַחֹת לְבִן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה" (בראשית כה, כ) - בהיות יצחק אבינו בן ארבעים שנה נשא לאשה את רבקה... ומאותה עת חלפו שנים ארוכות מאוד והם לא זכו לזרע אנשים.

יצחק ורבקה ידעו שכל הצטרכויותיו של האדם נמצאים רק ביד בורא עולם, ארוכות מאוד והם לא זכו לזרע אנשים.

יצחק ורבקה ידעו שכל הצטרכויותיו של האדם נמצאים רק ביד בורא עולם,

מעין החכמה

לֵה' לִנְכַח אֲשֶׁתוֹ - ולא מוזכר שמה של רבקה. וכאשר מתקבלת התפילה היא מוזכרת: וַתִּהְיֶה רַבֵּקָה אֲשֶׁתוֹ?

וביאר כך: בשעה שניגש יצחק להתפלל, חשב כך: הלא הורני, אברם ושרי, היו עקרים שבעים וחמש שנה! ורק אחרי שהקב"ה שינה את שמם מ'אברם' ל'אברהם', ומ'שרי' ל'שרה' - ילדו.

והנה שמי לא ישתנה, שהרי הקב"ה בחר לי אותי, שנאמר: "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֲבֶל שָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ יִלְדָּת לְךָ בֵּן וְקָרָאתָ אֶת־שְׁמוֹ יֶצְחָק" (שם יז, ט).

אך אולי צריך לשנות את שמה של אשתי, ולכן חשב יצחק שלא להתפלל שרבקה תלד, שכן אולי גם היא צריכה שינוי השם, ולכן התפלל 'לִנְכַח אֲשֶׁתוֹ' - סתם, שאשתו תלד ויהיה שמה אשר יהיה. אולם וַיַּעֲתָר לוֹ ה',

לשבת, שקוע במחשבות, עד זמן תפילת מנחה.

כשנכנס החתם סופר לבית הכנסת לתפילת מנחה וניגש סמוך למקומו, הבחין המלבי"ם שהוא תפס את מקומו של הרב, ובבהלה רצה לעבור למקום אחר. אבל החתם סופר פנה אליו ואמר: אברך, השאר במקומך...

מרגע ששמע המלבי"ם מילים אלו, הרגיש ששוב אינו עולה בתורה, ולא יכול היה עוד לסיים את ספרו ארצות החיים על השולחן ערוך, וספרו נשאר בלתי מושלם...

3. כעתור (קלשון) - המהפך את התבואה.

4. כאשר למד הגה"ק רבי חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א את הפסוק הזה, הקשה: מדוע בהתחלה כתוב וַיַּעֲתָר יֶצְחָק

מסילות אל הנפש

פרשת תולדות - שתי דמויות שונות

'דעי לך' - גילה שם לרבקה - 'שיש לך זוג תאומים, שני בנים, השונים זה מזה בתכלית השינוי!

אמנם בגופם הם בסך הכל שני בנים, אך במהותם הם שני עולמות נפרדים, שני עולמות מלאים, הכוללים בתוכם: טעמים וריחות, מנגינות ותחומי התעניינות...

הם לעולם לא יצליחו להסתדר יחד!...⁶

וביום בהיר אחד נשמע קול פעיה, ושני התינוקות יעקב ועשוי יצאו לאויר העולם...

וחז"ל תיארו במקצת את מה שעבר על רבקה באותם הימים, וכך אמרו (בראשית רבה, פרשה סג - אות ו), שכשהיתה רבקה עוברת על בתי כנסיות ובתי מדרשות היה התינוק (יעקב) מפרכס לצאת, וכשהיתה עוברת על בתי עבודת כוכבים היה התינוק (עשוי) רץ ומפרכס לצאת...⁵

רבקה הלכה לבית מדרשו של שם לברר... "וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבֶטְנָךְ" (שם פסוק כג)...

מעין החכמה

אך חז"ל הקדושים ידעו שכל זה הוא רק למראה עינים, אבל האישיות האמיתית, זו המסתתרת מתחת למסכה, היא כולה רשע! ולכן קראו עליו את הפסוק: "זרו רְשָׁעִים מִרְחֹס" (תהלים נח, ד)...

6. וכך נאמר לרבקה: "וַיֹּאמֶר ה' לָהּ, שְׁנֵי גוֹיִם בְּבֶטְנָךְ, וְשְׁנֵי לְאָמִים מִמֶּנִּי יִפְרְדוּ, וְלֵאמֹם מִלֵּאם יִאֶמְךָ, וְרַב יַעֲבֹד צְעִיר" (בראשית כה, כג)...

וביאר אור החיים הקדוש (שם), וז"ל:

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ... בא להשיבה על חששתה שאין הריונה מתקיים לרוב דוחקם, והודיעה סיבת הדוחק אשר ידחקו זה את זה ויתעצמו זה על זה, כי משונה הריון זה מכל הריון שבעולם.

כי כל הריון שיהיה מב' (משניים) יהיו הב' (השניים) נוחים וטבעם שוה כאומרו: "וַתֵּאֱמַר צְבִיָּה" (שיר השירים ז, ד), וידורו יחד בבטן.

הקב"ה שמע תפילתו וַיַּתְהַר רַבְּקָה אֶשְׁתּוֹ - בלי שינוי השם אלא בשמה הראשון התעברה!...

5. והקשה הגה"ק רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זיע"א (הובאו דבריו בניצוצי התורה' (בראשית - עמוד רח) לגאון רבי אהרן פרלוב):

הרי עשוי השתדל כל ימיו להראות להוריו שהוא צדיק וירא שמים, וכדי לחזק את התדמית הזאת היה מברר אצל אביו את הספיקות שנוצרו לו בהלכה: אבא, כיצד מעשרין את התבן והמלח?

ואם כן מדוע בעודו ברחם אמו גילה את פרצופו האמיתי, ורצה ללכת לבתי עבודה זרה?

והשיב: דוקא בגלל שעשוי רצה ליצור תדמית של ירא שמים, הוא ניסה ללכת לבתי עבודה זרה!... הוא רצה לצאת מבטן אמו להיכנס לתוך בתי העבודה זרה, לרסק ולנתץ את כל הפסילים, ולשבור את השניים לכל מי שנמצא שם!...

חינוך מושלם...

מזדכך... לחוש כאילו נזול דם אחר בעורקים שלו. והוא חש איך כל הדם זורם בקצב אחר, בצורה אחרת, כל מחזור הדם משתנה אצלו, הוא ממש מרגיש את זה, הכל נהיה אצלו קל, כל האברים נהיים קלים, כאילו משהו חדש נכנס באברים שלו, ובדם שלו...

ויעקב ועשיו מעת גיחם מבטן אמם, מילאו את ריאותיהם מאויר מופלא, קדוש ונורא זה...

וכשגדלו מעט שלח אותם יצחק אביהם ללמוד תורה בבית המדרש הטוב ביותר שהיה בכל העולם - בית מדרשו של שם.⁷

יעקב ועשיו זכו להיוולד לתוך מציאות מופלאה של רוגע ושלוה. לזוג הורים שכל מהותם היתה אמונה תמימה וברורה בו יתברך.

לזוג הורים שחשו, באמת, בכל רגע ורגע, בכל אבריהם ובכל גידיהם, שהמנהיג היחיד למציאות הפרטית שלהם, זה רק הקב"ה, בלבד, והוא מנהיג אותם כרצונו. והאמונה הברורה הזו הולידה בקרבם רוגע ושלוה, ענוה ושפלות...

ומסביבם התפשט אויר זך וקדוש, אויר צלול ובהיר...

אויר שגרם לכל מי שנשם אותו, לחוש, בפועל ממש, איך הדם שלו

מעין החכמה

רוצה במפלת חברו כדי שיגדל ממנו, זה ירחיק האחוה והתיאום יחד...

7. בשיחה שמסר אבא מארי עט"ר רבינו יורם מיכאל אברגיל זיע"א אמר (אמרי נועם, וישב - מאמר א), וז"ל:

פרשת וישב פותחת בסיפור אהבתו של יעקב אבינו לבנו יוסף, כמו שכתוב: "וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת-יוֹסֵף מִכָּל-בְּנָיו" (בראשית לו, א), ומוסיפה התורה ואומרת שהטעם שאהב יעקב באופן מיוחד את יוסף הוא - "כִּי בָרַךְ-קִנְיָם הוּא לוֹ" (שם).

ומפרש רש"י מתחילה על דרך הפשט, שהכוונה היא שיעקב אהב ביותר את יוסף משום ש'נולד לו לעת זקנתו'. לאחר

מה שאין כן הריונד, והטעם הוא כי 'שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנֶךָ' - כל אחד מהם הוא בחינת גוי אחד, ועוד להם שהם עצמם הם מלכים ומלכותם נמשכת לעולם, והוא אומר: 'וַיִּשְׁנֵי לְאֻמִּים', וכל זה לא יסובב להתרוצץ בבטן אם היו במזג אחד מטבע התאומים, אלא שהם משונים מטבע התאומים, כי מהבטן עצמו אינם נוחים זה לזה ומשונה מזגם וטבעם...

ואומר: 'וּלְאֵם מְלֵאָם יִאֲמָץ' - פירוש, עוד יש להם דבר שיגרום הרחקת הכנת ההתגוררות יחד, כי כל אחד מהב' מלכים חוזקו ואומצו הוא מלאום שכנגדו, על דרך אומרם ז"ל (מגילה ו): לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים, וכיון שכל אחד מהם

כשהיו קטנים הלכו לבית הספר, למדרש שם ועבר, וכשמת אברהם ביטלו הלימוד, כאומרם ז"ל (מועד קטן כב:): 'חכם שמת בתי מדרשות בטלין'.

ואותו היום יצא לשדה וראה נמרוד לבוש לבושו של אדם הראשון וחמדו והרגו ולקח הלבוש והיו כל החיות

וְשָׁם הם ישבו ולמדו בהתמדה עצומה שלש עשרה שנה, עד שהגיעה להם השמועה הנוראה על פטירתו של סבם הקדוש - אברהם אבינו!

ואז, באותו יום בו חשך היום, נלכד עשיו ברשת...

וזה לשון הגה"ק הרב מרדכי כהן זיע"א:⁸

מעין החכמה

תורה מסוג זה מצא יעקב דוקא בבית מדרשם של שם ועבר, כיון ששם בן נח ועבר נינו, חיו בדורות קשים ביותר כדור המבול ודור הפלגה, בין אנשים רעים וחטאים לה' מאוד, ובכל זאת עמדו בקדושתם וצדקתם ולא הושפעו מהם לרעה, על כן היתה להם דרך מיוחדת בעבודת ה' ולימוד התורה הנצרכת למצבים שכאלה, ואת הדרך הזאת למד מהם יעקב במשך אותן ארבע עשרה שנה ששהה בבית מדרשם קודם שהלך לחרן.

ומכיון שראה יעקב ברוח קדשו שבנו יוסף יזדקק לרדת למצרים - כפי שמסופר בהמשך פרשתנו - ששם היו כולם רשעים וטמאים במדה שאין לה אח וריע, על כן מסר לו דוקא את דרך התורה שלמד מפיהם של שם ועבר, כיצד יוכל האדם לחיות בין אנשים רשעים וטמאים ולא להיות מושפע מהם לרעה כלל.

וכמו שלקח ליעקב ארבע עשרה שנה ללמוד תורה זו מפי שם ועבר, כך גם לימד את התורה הזו ליוסף במשך ארבע עשרה שנה, החל משהיה יוסף בגיל שלש, שאז מתחיל האב ללמד את בנו תורה, ועד שהיה בן שבע עשרה שנה, באותה העת שהוצרך לרדת למצרים, כמו שכתוב בפרשתנו: "וְיוֹסֵף בְּרִשְׁבֵּעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה" (שם פסוק ב).

8. שפתי כהן (בראשית כה, כז).

מכן מביא רש"י את דברי התרגום אונקלוס שמתרגם את מה שכתוב: 'כִּי בֶן-זְקֵנִים הוּא לֹו' - 'בר חכים הוא ליה', ומבאר רש"י ש'כל מה שלמד (יעקב) משם ועבר מסר לו (ליוסף)!'.

וצריך להבין: הרי במשך 62 שנה זכה יעקב אבינו ללמוד תורה מפי יצחק אביו, ורק בהיותו בגיל 63 עזב יעקב את אביו ונכנס ללמוד תורה רק בשיבתו של שם ועבר ונטמן שם 14 שנה). ואם כן מדוע מסר יעקב לבנו יוסף דוקא את מה שלמד משם ועבר, ולא את כל מה שלמד מפי יצחק אביו?

ובכלל צריך להבין: מדוע הוצרך יעקב ללמוד תורה מפיהם של שם ועבר קודם הליכתו לבית לבן שבחרן, ולא היה די לו במה שלמד מפי יצחק אביו?

אך הביאור לשתי שאלות אלו הוא: כי כשהיה יעקב אבינו בבית אביו יצחק, הוא היה מוקף ביהודים קדושים וטהורים, אביו יצחק ואמו רבקה, וכן תחת צילו של סבו הגדול אברהם, ולא הוצרך להתרועע עם אנשים רשעים. אך כשהוזקק ללכת לחרן לבית לבן, אשר שם היו רובם ככולם אנשי רשע, הוצרך ללמוד תורה מיוחדת שמלמדת כיצד לחיות בין רשעים ולא להיות מושפע מהם.

אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלש עשרה שנה, זה פירש לבתי מדרשות, וזה פירש לעבודת כוכבים...

יצחק ורבקה הבחינו בדעיכתו הרוחנית של עשיו, וניסו בכל יכולתם לעזור לו ולהעלותו על דרך המלך.

אך כל המאמצים לתקנו לא הועילו. היתה זו גזירה מאת הבורא עולם

והבהמות באות מאליהן לפי שהיו בהלבוש כל צורות החיות והיה צד אותם...

ומאותו היום יצא עשיו לתרבות רעה...

מאותו יום נורא הלך עשיו והתדרדר עד שנעשה עובד עבודה זרה!

וזה לשון רש"י: וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשָׂו (בראשית כה, כז) - כל זמן שהיו קטנים לא היו ניכרים במעשיהם, ואין

מעין החכמה

כעבור כמה ימים פגשתי את ידידי האדמו"ר מבאלא, וסיפרתי לו על דבריו של האדמו"ר משאף, ושאלתיו איך יסביר דבריו עתה כאשר המציאות מוכיחה שהם עולים לשם.

וענה לי כך: הם באמת לא עלו.

ואני התפלאתי: מה פירוש לא עלו? יש תמונות!

'מדוע לא תבין, שאל. 'הם לקחו מכאן אוכל, מים, ואפילו אויר. זה נקרא שהם היו שם? הם היו פה, בארץ, ולקחו את הפה לשם. הם לא יצאו אפילו לרגע אחד מהארץ.

ובאותו רגע האיר ה' את עיני והבנתי...

הבנתי מדוע אצל עשיו כתוב 'פעמיים איש' ואילו אצל יעקב פעם אחת.

יעקב היה רק מציאות אחת. הוא לעולם לא יצא ממציאותו, גם כשהוא הלך לשם הוא לקח אתו את הפה. גם כשהוא עסק בענייני העולם הזה, הוא היה פה, בבית מדרש. הוא לא יצא אפילו לרגע מהבית מדרש.

אך עשיו, או עשיו, כשהוא היה פה הוא לא היה שם, וכשהוא היה שם הוא לא היה פה - 'פעמיים איש'...

9. וזה לשון הפסוק: וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשָׂו אִישׁ יָדַע צִדַּאִישׁ שֶׁדָּה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֵשֵׁב אֲהָלִים (בראשית כה, כז).

והנה, מקשים העולם, מדוע אצל עשיו נכתבה פעמיים המילה 'איש', ואילו אצל יעקב נכתבה רק פעם אחת.

ומצאנו להגה"צ הרב חיים שאול קויפמאן זיע"א שכתב כך (משחת שמו, בראשית - עמוד תקנו):

באחד הימים זכיתי ונכסתי לביתו של הגה"ק רבי שלום משאף זיע"א, והוא שוחח עמי. ובתוך דבריו אמר לי כך: אתה בטח מודע להתלהבות השוררת כיום ברחוב, כולם מדברים בהתלהבות שעוד מעט יצליח האדם להגיע לירח.

אך דע לך שהאדם לא יצליח להגיע לירח, ופסוק מפורש הוא: "הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַה' וְהָאָרֶץ נְתַן לְבְנֵי אָדָם" (תהלים קטו, טז) - ואי אפשר לאנשי הארץ לשנות סדרי בראשית ולעלות למעלה...

שנים חלפו. והרבי נפטר. ובה' באב תשכ"ט נחתה החללית אפולו 11 על הירח.

המהלך האלקי הזה, וביארו כיצד הוא היה חלק מתיקון עולם במלכות שד"י...
ואנחנו לא נביא את דבריהם ונמשיך הלאה...

המנהיג את עולמו כרצונו. קלקולו של עשיו היה מרזי הבריאה ומסתרי ההנהגה,¹⁰ ובספרי המקובלים הקדמונים והאחרונים הסיטו קימצא את המסך מעל

איה פותר את התעלומה

ניסן - ליל הסדר) עליונים משבחין לאדון עולם ואוצרות טל ושפע נפתחים בו.

ומכיון שזקנתי ולא ידעתי יום מותי רצוני לברכך, ולכן מבקש אני ממך - קח את כלי זיינך, חיציק וקשתך וצא לשדה וצוד לי ציד ועשה לי תבשילים כמו שאהבתי, והבא אלי ואוכל, בעבור שתברכך נפשי בטרם אמות...

וכתב הגאון הרב שלום מאיר ולך שליט"א, וז"ל:¹²

פרשה סתומה לפנינו, פרשת נתינת הברכות. שני בנים לו ליצחק

י"ד ניסן שנת 2171 לבריאת העולם, היה יום סוער במיוחד, מהלכים כבירים אירעו בו, ורישומן הותיר רושם לדורות.

התורה הקדושה כתבה בפרוטרוט את אירועי אותו היום, וכך היא כתבה:¹¹

ויהי כאשר זקן יצחק ועיניו כהו מראות, שהרי כאשר עקדו אברהם אביו על גבי המזבח, הסתכל יצחק בכסא הכבוד ומאותו זמן התחילו עיניו לכהות.

ויקרא יצחק לעשיו בנו הגדול (עשיו היה אז בן 63) בארבע עשרה בניסן, ויאמר לו: בני, הנה לילה זה (ט"ו

מעין החכמה

וזה בחזקיה שחטא שלא נשא אשה ובכך פגם בשם י"ה... וכשקיבל על עצמו לתקן שם י"ה שלקח אשה הוסיפו לו ט"ו שנה.

וזה שנקרא 'חזקיה' - חז"ק י"ה... ונשא את בתו של 'ישעיה' - יש"ע י"ה, שסייעוהו לתקן שם י"ה ויצא זרע כשר. **וכל זאת לא הועיל ונולד מנשה. שכל טצדקי שאפשר לעשות עשו ולא הועילו! בהדי כבשי דרחמנא למה לך!...**

11. עיין בתרגום יונתן בן עוזיאל (בראשית כו, א-ז).

12. מעיין השבוע (בראשית עמוד שט).

10. וכעין זה מצאנו אצל חזקיה מלך יהודה שהיה קדוש עליון והיה ראוי להיות משיח. ואף על פי כן יצאו לו שני בנים רשעים: מנשה ורבעקה...

וכתב המקובל האלקי רבי נתן נטע שפירא זיע"א (מגלה עמוקות, פרשת נח - ד"ה נח נקרא), וזת"ד:

נח נקרא איש צדיק שהם, דור המבול, חטאו בעריות ופגמו ביו"ד שבאיש וה' שבאשה ונשאר אש. וזה ברותחין נידונו, וזה גברו המים חמש עשרה אמה ששם של י"ה עשה משפט דור המבול.

דישיבת סלבודקא, את ההשערה שיצחק אבינו טעה בעשיו, לא הכיר במהותו.

נתן בו המשגיח עיניו, ושאלו: 'בכתבי האר"י הקדוש, מאמין אתה?'

'ודאי', נפעם הלה.

יש שם את 'ספר הגלגלים', שרשי נשמות נביאים ומלכים, תנאים ואמוראים. מאמין אתה בכל אלו?!

'ודאי', ענה השואל.

'אבל' האר"י הקדוש לא הכיר אותם, הם חיו דורות רבים לפניו, הזכיר המשגיח.

'נכון', אבל לפניו נגלו כל תעלומות, קרא הבחור.

'ויצחק' אבינו, כסבור אתה, לא הגיע למעלתו של האר"י הקדוש, ולא ידע את אשר לפניו?...

אלא בוודאי שידע מי הוא עשיו ואף על פי כן חשב (בתחילה) שצריך לתת לעשיו את הברכות. ועתה לא נתמקד בזה ונביא סיפור נוסף...

אבינו, האחד איש יודע ציד, איש שד"ה (ראשי תיבות: "שפך דם האדם" (בראשית ט, 13)), משולח רסן, תאותן חסר מעצורים, והשני איש תם ומושלם, יושב אוהלים, קדוש וטהור, בחיר האבות.

ויצחק אבינו, נביא אלקים, בעל רוח הקודש, שהשכינה במעונו, טועה כביכול. חושב שעשיו הגון וראוי, צדיק וחסיד, ומבקש ליתן לו את הברכות. היתכן?

אלא מאי, יאמרו, הלא ענר היה, לא ראה. כאילו מלאכי רום אלו זקוקים היו לעינים כדי לראות, כאילו לא היה הכל גלוי וידוע לפני רוח קדשם.

וכי לא כתב ב'חובת הלבבות' (שער חשבון הנפש - פרק ג):

שכאשר מגיע האדם אל המעלה העליונה ממעלות הצדיקים והמדרגה הרמה ממדרגות החסידים - יראה מאין עין, וישמע מאין אוזן. וירגיש בלי חושים!

ומעשה בבוני ישיבה שהביע בפני הגאון רבי משה טיקוצ'ינסקי זיע"א, המשגיח

ומילא את ידו ללבוש את הבגדים

וסיפור הגאון הרב מרדכי גרליץ שליט"א, וז"ל:¹⁴

בנו הבכור של הגה"ק רבי אלימלך מליז'נסק היה הגה"ק רבי אלעזר מליז'נסק.

מעין החכמה

13. כך כתב השפתי כהן (בראשית כה, כז).

14. צנתרות הזהב (חלק ד - עמוד שנה).

'הריני חותך את הבד עבור השרוולים של אלעזר, שלא יוכל להמיש בידיו כי אם לצורך עבודת הבורא יתברך שמו בלבד!

וכך בכל חלק וחלק מן הבד, עד שנגמרה המלאכה.

ביום הבר מצוה בבוקר, לאחר שחזר מן הטבילה במקוה טהרה לפני הנחת התפילין, הליביש רבי אלימלך לרבי אלעזר בנו בדחילו ורחימו, את הבגד החדש שנתפר עבורו ברוב כוונות ויחודים. להשתאותם של כל הנוכחים, ניכר היה בעליל, כי מיד עם הליבישה, נחה על הנער רוח קדושה מן השמים, ורוח ה' החלה לפעמו. וזאת עוד בטרם הניח את התפילין.

מני אז, החל הילד לטפס ולעלות במדרגות הקדושה והיראה. אף הוא נעשה כרוך על עקבות אביו הקדוש, כשאינו גורע את עיניו מהביט ומהתבונן אחרי הליכותיו בקודש השכם והערב.

שקידתו העצומה בלימוד התורה היתה לשם דבר, השגותיו בעבודת ה' הרקיעו שחקים, וגינוני קדושה וטהרה הכתירוהו על כל צעד ושעל. כך הלך והזדכך כאחד מן השרפים, כשהוא מסגל לעצמו, בד בבד, מדות טובות וטהורות עם כל סגולות מלכים... עיי"ש מה שהאריך.

לקראת הגיעו של רבי אלעזר לגיל הבר מצוה, הזמין הרבי רבי אלימלך למעונו חייט יהודי, ירא ושלם, וביקשו לתפור את הבגדים עבור בנו רבי אלעזר. ותנאי קודם למעשה, התנה רבי אלימלך עם החייט, שיכוין את לבו בכל שלבי העבודה, לכבוד הבורא יתברך שמו.

בחיל ובחרדת קודש ניגש החייט אל המלאכה, כשחיתוך הבד נעשה על שולחנו הקדוש של רבי אלימלך. החייט סימן על הבד את חלקי הבגדים, ובטרם ניגש לגזור כל חלק וחלק, ניצב רבי אלימלך על גביו והורה לו כיצד לומר.

כאשר עמד לחתוך את הבד עבור הכתפים, הורה לו רבי אלימלך לומר בפה מלא:

'הריני חותך את הבד, עבור הכתפים של אלעזר, שלא יוכל להניע את כתיפיו כי אם לצורך עבודת הבורא יתברך שמו!

כאשר הגיע לגזור את הבד אשר על החלצים, הורה רבי אלימלך שוב לחייט לומר אחריו בפה מלא:

'הריני חותך את הבד עבור חלציו של אלעזר, שלא יוכל להזיז את חלציו כי אם לצורך עבודת הבורא יתברך שמו!

כך הורה לחייט לומר גם כאשר גזר את השרוולים:

עם עשיו היה מרזי הבריאה ומסתר
ההנהגה...
ולקשי ההבנה שבינינו נכתוב עוד
משפט...

ולעניינו: אם רבי אלימלך מליז'נסק
ידע את 'הקונץ' הזה אז
פשוט שגם יצחק אבינו ידע...¹⁵ ובכל
זאת הוא לא הצליח כי הסיפור הזה

מעין החכמה

הכל. ובתוך כדי פעולת 'השלהבת' היא תיגש
לאבות העולם ותודיע להם: בניכם חטאו.

שמיעת ההודעה הזו תגרום ללחץ עצום,
ללחץ ששום נברא לא יכול לעמוד
בו. מדת הדין בהתגלמותה!

והיא תתגלה לאברהם... ואברהם שיעקר
עבודתו את השם יתברך היה במדת
החסד - לא מצליח להחזיק מעמד,
ונכנע!

ואז היא פונה ליעקב שיעקר עבודתו לימוד
תורה - וגם יעקב נכנע ללחץ של מדת הדין!

אך כשהיא פונה ליצחק אבינו, ליהודי שכל
ימי חייו עבד את בוראו בתפילה -
שכל ימי חייו זכה להיכנס לפני ולפנים
ולהתייחד עם בוראו, בדביקות אמת, ללא
שום הבדל ומחיצה... היא נכנעת, מדת
הדין מרימה ידים ונכנעת! כי בעל תפילה
הוא הדבר החזק ביותר בעולם, שום דבר
בעולם לא יכול לשבור בעל תפילה! אף אחד
בעולם לא יכול להכניע בעל תפילה! ואפילו
מדת הדין!

וזה לשון 'היום יום' (כ"ו ניסן): בעל
התניא פתח את צינור מסירות הנפש
עבור עבודת ה' בתפילה, **כדי להיות**
קשורים לעצמות אין סוף. חסידות מציבה
חסיד פנים אל פנים מול עצמות אין
סוף!

15. ובענין מעלתו של יצחק מצאנו בגמרא
הקדושה (שבת פט:) דבר פלא, וזה הוא:

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, מאי
דכתיב - מה פירוש הפסוק: "כי אתה
אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יפירונו
אתה ה' אבינו גאלנו מעולם שמך" (ישעיה סג, טו) -

לעתיד לבוא יאמר לו הקדוש ברוך הוא
לאברהם, בניך חטאו! אמר לפניו:

'רבונו של עולם! ימחו על קדושת שמך.' (המשך
דברי הגמרא הובאו מתורגמים): אמר הקב"ה, אני
אשאל את יעקב שהיה לו צער גידול בנים ואולי
זכות זה יבקש עליהם רחמים. אמר ליעקב,
בניך חטאו! אמר לפניו: 'רבונו של עולם!
ימחו על קדושת שמך'. אמר הקב"ה: 'הישועה
לא תגיע לא מהזקנים ולא מהצעירים, נלך
ליצחק'.

אמר לו ליצחק, בניך חטאו! אמר לפניו:
'רבונו של עולם! בני ולא בניך? בשעה
שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם
"בְּנֵי בְּכָרִי" (שמות ד, כב), עכשיו בני ולא
בניך? ועוד כמה חטאו? כמה שנותיו של
אדם שבעים שנה וכ"ו, והצליח לזכות
את ישראל!

וביאר אבא מארי עט"ר רבינו יורם מיכאל
אברגיל זיע"א:

לעתיד לבוא תצא מדת הדין מנרתיקה,
ותרצה ללהט בשלהבת הגבורות את

אסור להיות חמור

לועז וללעוג בפרהסיא על צדיקי הדורות,
שידע שהוא חמור! 'חמור חמורתים' עם
תעודה מחכמי הגמרא הקדושה!!!

ומפורסם בשם הגר"א שאמר: יכול
אני לצייר בדעתי איך
נראה תלמיד חכם מתקופת הראשונים,
ויכול אני להשיג גם איך נראו אמוראים
ותנאים, ואפילו להבין איך נראה נביא,
אבל אני לא יכול להשיג איך היה נראה
יהודי פשוט בזמן בית המקדש...

ואם כך צריך להתייחס לצדיקים שחיו
בדורות הקודמים, איך מוטל
עלינו להתייחס לאבותינו הקדושים -
אברהם, יצחק ויעקב - שכל מעשיהם
פעלו בעולם האצילות, כידוע לכל מי
שדרסה רגלו בבית המדרש!

ואחר ההקדמה הארוכה שהקדמנו,
ואחר האזהרות הכפולות
המכופלות נתחיל בשיחה...

חכמינו הקדושים קבעו עובדה (שבת
קי"ב): **'אם הראשונים כמלאכים -
אנו כבני אדם, ואם הם כבני אדם - אנו
כחמורים'**.

כל עוד אנו מתגוררים בעולם הזה,
עטופים ומכוסים בתוך הגוף שלנו,
אין ביכולתנו להבין מהו 'מלאך'. ויהודי
שזוכה להבין שאין ביכולתו להבין כלל
מי היו תלמידי החכמים שחיו בדורות
הקודמים, ומבין שאין בכחו להשיג את
קדושת מעשיהם ואת עוצם גילוי
רגשות הקדושה שפעמה בקרבם - הוא,
הוא, ראוי להיקרא 'בן אדם'!!!

אך אם היהודי הוא עב וגס, ו'זכה' להיות
מאותם אלו שעליהם נאמר: 'הִמְכָּסָה
שָׁמַיִם בְּעַבִּים', ובגלל עוביותו וגסותו,
הוא 'מבין' שהצדיקים היו בני אדם
רגילים, ולכן הוא מעז למתוח עליהם
ביקורת, ובפרט אם הוא מעז לפעור את

תורתנו תורת חיים

מיני פירושים.¹⁶ וכל אחד ואחד לומד
את התורה הקדושה כפי שורש נפשו
וחלקו הפרטי שבתורה.

כבר כתבנו כמה פעמים בשם הרש"ש
הקדוש שעל כל פסוק ופסוק
מתורתנו הקדושה ישנם שלשה מיליון

מעין החכמה

התורה מאירים ומתפשטים ששים ריבוא
(ששים ריבוא - שש מאות אלף) מיני פירושים

16. **זה** לשון הרש"ש בספרו נהר שלום
(דף י ע"ב), וז"ל: ומאור גוף

וכתב הגאון המקובל הרב יעקב עדס שליט"א, וז"ל:¹⁸

והנה דברי הגר"א הנ"ל - **שכל מה שכתוב בתורה חוזר בכל דור ובכל אדם**, הם שורש גדול בכל לימוד המאורעות הכתובים בחמשה חומשי תורה, שמלבד עצם לימוד התורה שבהם, יש בזה פירוש למעשים העוברים על האדם בימי חייו בכל העניינים שלו.

וכמובן שאין כוונת הגר"א שבאופן חיצוני עובר על האדם בעולם הזה כל מה שכתוב בתורה, שהרי הרבה אנשים מימיהם לא ראו את ים סוף וכיו"ב... **אלא הכוונה בתוכן הפנימי של העניינים...**¹⁹

ועתה, לאחר הקדמה זו, נפליג על כנפי הדמיון ונתמקד בפרשת השבוע - התמקדות 'אליבא דנפשיה'.

אמנם, ישנו פירוש אחד שהוא משותף לכולם (לכל לומדי התורה), והוא הפירוש הנקרא 'אליבא דנפשיה'. והפירוש הזה הוא הלומד בעצמו! **והיינו שבשעה שאדם לומד תורה הוא צריך למצוא את מצבי החיים הפרטיים שלו בתוך התורה הקדושה**. וממילא, ממנה הוא ילמד כיצד עליו להתנהג, ובאיזה אופן יתקן עצמו ויאיר את נפשו.

וזה לשון הגה"ק רבי אליהו 'הגאון מווילנא':¹⁷

'כל מה שאירע באבות ומשה וישראל כולם הם בכל דור דוד, שכולם מתגלגלים ניצוצותיהם בכל דור דוד כידוע.

וכן כל מעשיהם מאדם הראשון עד סוף התורה הוא בכל דור דוד כידוע למבין.

וכן הוא בכל אדם ואדם לבד'...

מעין החכמה

17. ביאור הגר"א לספרא דצניעותא (פרק ה - ד"ה והכלל כי כל).

18. דברי יעקב - פרשיות התורה (עמוד א).

19. בספר משלי נאמר: "לְהִבִּין מִשָּׁל וּמִלִּצְחָה דְּבָרֵי חֲכָמִים וְחִידָתָם" (משלי א, ו). וביאר הגאון המלבי"ם כך:

'לְהִבִּין מִשָּׁל וּמִלִּצְחָה' - עתה יבאר (שלמה המלך) צורת הספר (ספר משלי) שנמצא בו משל ומליצה, המליצה הוא הנמשל, וכן

על פי הפשט לששים ריבוא פרצופי העשיה...

וששים ריבוא מיני פירושים על פי הרמז - לששים ריבוא פרצופי היצירה...

וששים ריבוא מיני פירושים על פי הדרש - לששים ריבוא פרצופי הבריאה...

וששים ריבוא פירושים על פי הסוד - לששים ריבוא פרצופי האצילות...

וסוד שרשי הארבעה פירושי פרד"ס הנז"ל - לששים ריבוא פרצופי הא"ק... עיי"ש.

ראייתו של הבבא סאלי

והגלולה הזו שברה את לבם, ריסקה אותו, ופיררה אותו לפירורין...

שאל קם ממקומו ופסע לעבר פינת החדר, ועמד מול בוראו... לאחר

שנים גילה מה חש באותו עת: חשתי כיצד אני עומד פנים אל פנים מול הקב"ה, בלי שום מסך מבדיל, והקב"ה, כביכול, עומד לידי ושומע אותי...

וגם רוחמה קמה ממקומה ופסעה לעבר פינת החדר השני, ושם התכסתה

כולה בדמעות רותחות וסמיכות שירדו מעיניה ללא הפוגה: 'רבונו של עולם, תן לנו בן אשר נרוה ממנו נחת בעולם הזה ובעולם הבא'...

איש לא מנה את השעות, אולם דמעות רבות נשפכו אז, ותפילותיהם הקבנות, מלאות באמונה תמה, בקעו את שערי השמים...

וכעבור כמה חדשים חשה רוחמה תחושה מוזרה בבטנה...

בי"ז חשון תש"כ (18.11.1959 למנינים) נישאו שאול ורוחמה זה לזו, ובנו את ביתם בעיירה קטנה ושכוחה בצפון הנגב - נתיבות.

נתיבות, של אותם הימים, היתה עיירה קטנה, מאוחדת. כמעט משפחה אחת. איש איש מכיר את שכנו, מיצר בבעיותיו ושמח בשמחותיו.

שאל ורוחמה התערו היטב בחיי העיירה, וחייהם עברו עליהם בטוב ובנעימים...

ברשותכם נדלג על כל התיאורים, ונציין רק את העובדה היבשה: עשרים שנות נישואין חלפו עליהם והם עדיין לא זכו לחבוק ילד...

יום אחד הם חשו תחושת מחנק בעוצמה כזו שלא חשו מעולם... כמו אִי־מי אסף וריכז את כל הכאב רב השנים לתוך גלולה אחת, ונתן להם לשתות...

מעין החכמה

וכן בתורה שבעל פה יבין 'דַּבְּרֵי חֻמְּוֹת' וְחִידוֹתֵם - שהם הדברים שדיברו חכמים לפרש מצוות התורה, והמוסרים שאמרו, וכדומה, וכן האגדות והנסתרות שדיברו אותם בדרך חידה ולא יבינום כי אם חכמי לב וימצאו פתרון על ידי משלי הספר הזה.

למדו מתוכו (על ידי הלימוד בספר משלי) להבין משלי התורה שבכתב והמליצה, שהוא המושכל הפנימי אשר תחת הלבוש החיצון שהוא המשל, כמו בסיפורי עץ הדעת והנחש וכדומה יבין המשל וגם הנמשל.

אך למרות שהם תאומים, הם שונים לחלוטין אחד מהשני. הם פשוט ניגודים! ולכן מצתה הם כבר רבים...

וברשותך אגלה לך עוד משהו:

אחד מהבנים יהיה צדיק גדול, ואילו השני... נו, השם יעזור.²⁰

תנודות ללא הפסקה וקפיצות בקצב מסחרר...

רוחמה חשה שהיא כבר לא יכולה לסבול ולכן ניגשה לביתו של הבבא סאלי...

והבבא סאלי אמר לה: רוחמה, דעי לך, שיש לך בבטנך תאומים.

תאומים דומים או שונים?

והנה התאומים נולדו, וההפתעה של שאול ורוחמה היתה מושלמת! - מבנה גופם של התאומים זהה לחלוטין, הם נראים בדיוק אותו דבר, חוץ מפרט אחד, לתינוק אחד היה יותר שערות.²¹

רוחמה התהלכה בחדרה מאושרת, 'ברוך השם, לאחר עשרים שנה זכיתי לשני תינוקות חמודים הנראים בדיוק אותו דבר'...

אך התברר שההליכה אחר המראה החיצוני היתה טעות.

במהלך ההריון עלו בדמיונה של רוחמה הרהורים: תאומים שהם ניגודים זה לזה עד כדי כך שהם לא יכולים לסבול זה את זה?! ממש מוזר.

מעניין - המשיכה לטוות את חוטי מחשבותיה - איך הם נראים? אם אחד צדיק והשני לא, בטוח שיהיה להם מבנה גוף שונה. איזה שוני יכול להיות? אולי אחד מלא ואחד רזה? אחד גבוה ואחד נמוך?...

והמחשבות המשיכו להתנענע...

מעין החכמה

כאן הרי כבר נודע שיש שני בנים בבטנה, ואם כן כאשר התגלה עתה הדבר לעין כל, לא היה זה בלתי צפוי. לכן לא יתכן שתיבת 'וְהָיָה' מתייחסת לעצם לידת התאומים, אלא נראה להסביר בכיוון ההפוך:

לאחר ששמעה על הניגוד הגמור בין שני הבנים שיולדו, היו סבורים הכל שְׁהַשְׁנַיִם לא יראו דומים אחד לשני, דבר

20. 'מִמַּעַיֶןךָ יִפְרְדוּ - מן המעיים הם נפרדים, **זֶה לַרְשָׁעוֹ זֶה לַתּוֹמִי** (רש"י - בראשית כה, כג).

21. 'וַיִּמְלְאוּ יְמִיָּה לְלֵדָת וְהָיָה תוֹמִים בְּבִטְנָה" (בראשית כה, כד).

ופירש הגה"ק **רבי שמשון הירש זיע"א**, וז"ל:

'וְהָיָה תוֹמִים בְּבִטְנָה' - תיבת 'וְהָיָה' תמיד באה כהקדמה לדבר בלתי צפוי. אך

פרשת תולדות - תאומים דומים או שונים?

מתחת לפני השטח, נסתר במעמקי האישיות. היה עליהם לעיין היטב, בשלב מוקדם מאוד, בתכונותיהם האישיות של הבנים, שכה שונים הם בעומק פנימיותם.²²

לאחר שהבבא סאלי גילה לה על דרכיהם הנפרדות, היא היתה צריכה לעורר את תשומת לב מחנכיהם של הבנים. היתה זו חובתם להכיר שהשורש של השוני העתידי מונח עמוק

מעין החכמה

בתקופה זו, תקופת גיל ההתגברות, ישנה התגברות מיוחדת של כחות הרע המתגברים עליו להכשילו, והיא תקופה סוערת ביותר, שרבים חללים הפילה ועושה שמות בין בני הנעורים. כל מיני פגעים בישין פוגעים בו, בכל שלבי ההתגברות אשר בגיל הזה, כשהוא עצמו אינו יודע איך להתגבר עליהם כי אינו מלומד מלחמה ואין לו את הנשק הרוחני הדרוש ללחימה, עד שנדמה כאילו אין מנוס להימלט...

ועיקר העצה בגיל הזה שיהיה לאדם מחנך ומדריך נאמן, אשר רוחש כלפיו אימון מלא, וישתף פעולה עמו בכדי להוציאו מן המיצר ששקוע בו... עייש באורך.

ובענין זה נרחיב:

בדרשה שמסר הגה"ק רבי אליעזר שלמה שיק זיע"א, אמר (שיחות מוהרא"ש, חלק יג - עמוד שלב):

עלינו לדעת כלל גדול:

כנגד כל קדושה עומדת טומאה. טומאה שנבראה בשביל הבחירה והנסיון.

ובודאי שבדבר עיקרי כל כך - שליחותו של האדם, ישנה טומאה העומדת כנגדו המנסה למנוע ממנו להצליח בשליחותו.

כחות הטומאה מנסים לחזור לתוך האדם, עצמו, ליצור לו תהיות על דרכו,

שקורה אפילו בתאומים. ההפתעה היתה למצוא שהתאומים אכן דומים זה לזה... היה ביניהם דמיון חיצוני מושלם, עד שהם נראים שוים לגמרי.

ובהמשך השיחה נשתול באיזה שהם מקומות מפירושו, אך לא נטרח לציין זאת, ודי בכך.

22. ונכתוב פניה:

כתב הגה"ק רבי שלום נח ברזובסקי זיע"א (נתיבי חינוך בתחילתו):

עיקר זמני חינוך הם בבי' תקופות. התקופה הראשונה הוא עד היות האדם בגיל 13, בטרם בא אליו היצר הטוב, כשיצר לב האדם רע מנעוריו, והכח הפעיל שבו הוא כח ההרס השואף רק רע כל היום. בתקופה זו עיקר עבודת החינוך היא, כאמור, להכניע את עורפו הקשה, להרגילו שיתגבר על רצונו ושישתעבד באופן קבוע לסדרי חיים יהודיים...

והחינוך הנכון בגיל הצעיר הוא ההכנה והיסוד לקראת התקופה השנייה, גיל ההתגברות. השנים המעצבים דמותו וקובעים את כל דפוסי החיים הרוחניים שלו לכל ימי חייו.

בתקופה זו, הנער נמצא בין הפטיש לסדן, מצד אחד כבר בא היצר הטוב ודורש ממנו ללכת בדרכים ישרים, ומהצד השני עומד יצר הרע ומנסה להכשילו.

והבן השני, שכלי נפשו עדיין לא היו מפותחים, הפסיק להניח תפילין, רחמנא ליצלן...

והאמת, שאפשר לדון אותה לכף זכות, עדיין לא הודפס מסילות אל הנפש פרשת תולדות...

וכאן נעצור לרגע, ונתמקד בציווי האלקי: "חַנּוּךְ לְנֶעֱרַר עַל פִּי דַרְכּוֹ גַם כִּי יִזְקִין לֹא יִסּוֹר מִמֶּנּוּ" (משלי כב, ו)...

ונתחיל בביאור המושג 'חינוך'.

ומכיון שהיא לא גילתה להם שיש הבדל בין הבנים - מכיון שהיא לא גילתה להם שכלי נפשו של בן אחד כבר מוכנים לקלוט אורה של תורה, ואילו לעומתו, כלי נפשו של הבן השני עדיין לא מפותחים כלל... המלמדים העניקו להם בדיוק אותו חינוך!

ובסופו של דבר ההורים והמחנכים נכשלו בחינוך של הבן השני!

מהו חינוך?

בחינוך לגדולים, לחניכים ולמחנכים. השקיע את תמצית נשמתו בחינוך, את כל עושר ואוצרות רוחו, ובה (בהשקעה זו) - נתייחד ונתעלה על כל בני דורו. היו צדיקים ורועי חסידות שפעלו בעיקר בשטחים נשגבים למען כלל ישראל ועסקו תדיר במילי דשמיא. מי בתורה או בתפילה ומי בחסד וברחמים, אחד ומיוחד היה רבי קלוגימוס שפעל נשגבות בשדה החינוך.

וכך הוא ביאר את המושג 'חינוך' (בתחילת ספרו חובת התלמידים):

אחד מענקי החסידות וקברניטיה שהאירו את שמי יהדות פולין בימי זהרה ותפארת גדולתה היה האדמו"ר הקדוש רבי קלוגימוס קלמיש שפירא מפיסצ'נא, מחבר ספר חובת התלמידים.

אלפי חסידים ותלמידים חסו בצילו ונתחממו לאורו, ואף הוא נשאם על מוחו, וחקקם בלוח לבו.²³

כחות אדירים השקיע רבי קלוגימוס בחינוך, הן בחינוך לקטנים והן

מעין החכמה

ואדם צריך להיות מודע לכך שנלחמים כנגדו ומנסים לבלבל אותו, ועליו להיות חזק וגבור ולהמשיך בדרכו המיוחדת בתוקף ועוז!

23. מעשה באחד מתלמידיו, בעל מבנה גוף חסון ושרירי, שקיבל צו גיוס

לבלבל לו את אישיותו, עד שהקרקע נשמטת מתחתיו, והוא עומד ותוהה: רגע, אז מי אני, מה שליחותי, מה הקב"ה רוצה ממני?...

והתהיות הולכות וגוברות, והעינים שוקעות בחוריהן, ומרוב יאוש הוא הולך ונכשל בעבירות...

פרשת תולדות - מהו חינוך?

עתיד לעמוד בה. וכן 'חונך לנער', וכן 'חונכת המזבח', וכן 'חונכת הבית'...

ובכן, חינוך הוא התחלת מילוי היעוד של המתחנך.

אחרי שיש בית, חונכים אותו ברגע שמתחילים לגור בו - 'חונכת הבית'.

אחרי שבנו את המזבח ומתחילים להפעילו, הרי עם התחלת מילוי תפקידו כמזבח, הוא נחנך - 'חונכת המזבח'.

וכן הוא הדבר בדיוק לגבי האדם, אחרי שיש ילד - מחנכים אותו על ידי כך שמתחילים להכניס אותו למילוי יעודו הפרטי בגילוי כבודו יתברך בעולם - 'חונך לנער'.

ונעתיק את לשונו הקדושה של רבי קלונימוס:

חינוך אין פירושו לתת פקודות, הוראות וציוויים!

חינוך אין פירושו להרגיל ולתרגל את החניך בפעולות מסויימות!

חינוך אין פירושו למסור לילד מידע ולמלא את ראשו בחומר אינפורמטיבי על עולם ומלואו.

חינוך איננו פקודות, לא תרגול ולא ידיעות...

חינוך הוא התחלה, וכמו שפירש רש"י הקדוש בפסוק: "מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בַּיִת חֲדָשׁ וְלֹא חָנְכוֹ" (דברים כ, ה), 'לֹא חָנְכוֹ' - לא דר בו. חינוך לשון התחלה.

וביתר פירוט כתב רש"י (בראשית יד, יד), וז"ל: חינוך, הוא לשון התחלת כניסת האדם או כלי לאומנות שהוא

מעין החכמה

הזהירו רבי קלונימוס, כי בלכתו ללשכה אל יסתכל בפני גוי עד שובו.

והנה, כשנכנס לרופאי הלשכה, למרבית הפלא, הביטו עליו כולם בהשתוממות כאילו היה איזו מפלצת. ותיכף ומיד העניקו לו תעודת שחרור. כשחזר לבשר לרבי קלונימוס את בשורת שחרורו, שאלו הבחור לפי תומו, מה כתב לו הרבי על מצחו?

והשיבו הרבי בחיך: כתב שמלאכי השרת משתמשים בו... (הוצאת פלדהיים, חובת התלמידים - עמוד רמ).

לצבא הרוסי. התלמיד הבין שאין לו בדרך הטבע שום סיכוי להשתחרר, ולכן התכונן לכך נפשית.

לפני שהלך להתייצב בלשכת הגיוס, ניגש לרבו, רבי קלונימוס, ואמר לו: רבי, אני חפץ בכל מאודי להמשיך וללמוד, אך אין לי ברירה, ודמעות מלוחות חלחלו באדמה...

רבי קלונימוס טבל אצבעו בפחם שבתנור, וכתב בו משהו על מצחו של הלה, ושוב נטל פיסת נייר ומחק בה את הכתב. נוסף לזה

עובד את ה', בתורתו מעצמו יחפץ, ומדרכו גם כי יזקין לא יסור... ועל זה ציוה שלמה המלך: "חַנֵּךְ לְצַעַר עַל פִּי דְרָכָו גַם פִּי יִזְקִין לֹא יִסּוֹר מִמֶּנָּה" (משלי כב, ו).

'חַנֵּךְ לְצַעַר' - תחנכו, אל קרבו תחדור, ואת קדושת ישראל אשר בו בהעלם, תגלה, ורק אז גַם פִּי יִזְקִין לֹא יִסּוֹר מִמֶּנָּה'... (עכ"ל).

וכשנאמרה תיבה זו ('חינוך') על חינוך הבנים, אז הכוונה היא לגדל ולפתח את טבעו והכשרתו של הילד שנמצאה בו במדה קטנה או בכח ובהעלם לבד, ולגלותה.²⁴

וכיון שהאיש הישראלי עוד בילדותו, רוח ה', נשמת שדי, טמונה וגנוזה בו, צריכים לגדל ולחנך אותו להוציאה לגלותה ולהפריחה, והיה ליהודי נאמן

מעין החכמה

הפסוקים כך: 'כי יהיה לאיש בן' - מול טוב! יסורר ומורה איננו - הוא ילד טוב. 'שומע בקול אביו ואמו'. אך בכל זאת 'ויסרו אותו' - אף פעם אין להם מילה טובה לומר עליו, תמיד יש להם ביקורת, ותמיד הוא אינו מספיק בסדר בעיניהם.

עד מהרה מגיעה התוצאה של גישה זו: 'ולא ישמע אליהם!' שכן ילד צריך לקבל כל הזמן עידוד וטפחות שכם, והורים שמשדרים ביקורת ללא הרף הורסים אותו בידיהם.

עלינו להסביר לילדים שוב ושוב כמה אנו גאים בהם וכמה אנו שמחים בהם וכך לבנות אותם!

תפארת שבדיבור - עניינו דברי פאר ושבח לעורר ולחזק את המדות הטובות שבזולת, והיינו שכאשר השבח יוצא מפנימיות הלב באמת אזי זוכים לגלות תכונות טובות הטמונות בעומק ההעלם של הנפש.

נצח שבדיבור - עניינו לדעת איך לבקש מהזולת, וכמו שכתב המכתב מאליהו (חלק ד - עמוד 244), וז"ל: אל תשתדל רק שיעשה אלא שירצה לעשות ויהיה מאושר בעשותה.

24. והיינו להוציא את כחות הילד מן הכח אל הפועל. וכתב הגאון המקובל הרב יצחק גינזבורג שליט"א (שכינה ביניהם - פרק דברי אהבה וחסד) שהדיבור מתחלק לחמשה חלקים והם: חסד שבדיבור, גבורה שבדיבור, תפארת שבדיבור, נצח שבדיבור, הוד שבדיבור.

חסד שבדיבור - עניינו דיבורים של אהבה וקירוב הדעת, לדעת לשבח את הזולת ולכבדו בדיבורים.

גבורה שבדיבור - עניינו דיבורי תוכחה בנעימות ומתק שפתיים שנובעים מתוך אהבה שלב, דהיינו אדם צריך לעזור לזולת לצאת מתוך פחיתות מעשיו ואת זה פועלים על ידי דיבורי תוכחה.

אמנם צריך בזה זהירות גדולה וכמו שכתב בספר ומתוק האור (תנוכה, חלק א - עמוד שמב) להגה"צ רבי שלמה לוונשטיין שליט"א, וז"ל: בפרשת בן סורר ומורה כתוב: "כי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שומע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אותו ולא ישמע אליהם" (דברים כא, יח), ופירושו מובן, אמנם הרבי מקלוזנבורג פירש את

בלבד! ובו הוא חייב ללכת ולצעוד, ודרכו לגלות את כבודו יתברך בעולם!²⁵ ונמשך עוד...

כי זהו כלל גדול, לכל אדם ואדם יש את דרכו המיוחדת בעבודת ה', עבור כל אדם סללו עבורו נתיב המיוחד רק לו,

חנוך לנער על פי דרכו

פי תורתו הנפלאה של אבינו מורינו הרב יורם מיכאל אברג'יל זיע"א,

בסייעתא דשמיא זיכנו ה' יתברך להוציא ספר חדש על

מעין החכמה

אחרי מחשבה, החליט להקיף את כל שדהו בעצי ברוש... פועלים זריזים נטעו את השתילים, ובישרוהו שבעוד שנה הם כבר יתפסו גובה.

יוסי, עקב אחרי גידולם וראה שכל השתילים גדלים בצורה ישרה עד מאוד חוץ מעץ אחד שמיד עם גדילתו החל לגדול עקום...

יוסי נחרד ומיד רץ למחסן, הוציא משם מקל ישר וקשרו לגזע, אך זה לא הועיל, והגזע המשיך לצמוח עקום.

יוסי החל לגזום את ענפי העץ שסטו מהישרות אבל גם זה לא עזר, הוא ניסה כל מיני פתרונות אבל כולם לא עזרו - וענפי העץ גדלו לכל מיני כיוונים.

ברוב יאושו פנה יוסי לגנן מומחה לטיפול בעצים הללו ושאל על פשר התופעה הזו שמכל העצים הישרים הללו דוקא העץ הזה, משום מה, גדל עקום.

ניגש הגנן לעץ, הביט בו, ואז הסתובב בכעס ליוסי ואמר: שוטה, אתה לא רואה שזה לא עץ ברוש, אלא עץ אלמוגן רחב עלים, שכל יופיו הוא ענפיו הרחבים המתפשטים לכל עבר, ואתה במעשיך לנסות ליישר את העץ - הרסת אותו!...

הוזה שבדיבור - עניינו להודות תמיד בדברים היוצאים מן הלב על כל פעולה טובה מאת הזולת.

25. כל ילד הוא אישיות קיימת, אישיות מלאה, בעלת שכל ורגש. ועלינו מוטל להדריך ולכוין אותו כפי הדרך המיועדת במיוחד עבורו. להוליך אותו בדרך המתאימה לתכונות ולנטיות החבויות במעמקי אישיותו.

ונחזור שוב:

התפקיד היהודי הגדול, ביסודו אחד הוא, אך הדרכים לקיימו הן רבות ושונות. ולכן מוטל עלינו להדריך כל ילד על פי דרכו, ולחנך אותו למטרה האחת הגדולה, כפי דרכו המיוחדת לו, ובהתאם לכחותיו...

בספר אמרי אליהו (חינוך - עמוד 224), לגאון רבי אליהו מויאל שליט"א, מצאנו את המשל הבא:

לא היה קץ לאושרו של יוסי בשעה שקנה 200 דונם אדמה. בדמיונו ראה את עצמו זורע חיטה... קומביין גדול עובר וקוצר את החיטה... שטרות כסף מגולגלים בכף ידו...

הוא התנער מדמיונותיו וניגש לשטח האדמה, ולחרדתו גילה ששטחו לא מגודר, כל הרוצה יכול להיכנס ולעשות ככל העולה על רוחו...

או אם הרמטכ"ל יעשה איזה מהלך צבאי כושל או איזו טעות רצינית אחרת, מיד 'ישלחו אותו הביתה'.

או אם ה'ברוקר' יעשה כמה טעויות וישקיע באפיקים לא נכונים, הוא עלול לקרוס בבת אחת.

כל ההשקעות הללו שאדם משקיע בהן, גם אם הוא רואה שהוא מצליח, הן רק דמיוניות, כיון שהן כאמור לא בטוחות כלל, חוץ מהשקעה אחת שמי שמשקיע בה, אם הוא מרויח זה לעולם ואם הוא מפסיד זה לעולם. קוראים להשקעה זו - חינוך הילדים.

בכל דבר מותר להרויח ומותר גם להפסיד, לא גורא! הפסדת היום תרויח מחר, אל תתייאש! אבל בחינוך הילדים - לא כדאי לך להפסיד, וליתר דיוק אסור לך להגיע למצב של הפסד! אלא תעשה כל שביכולתך ותיאבק עד טיפת דמך האחרונה כדי להצליח בזה, ותזעק לה' שיעזור לך שלא תפסיד את הדבר היקר הזה שנקרא חינוך הילדים.

להוליד ילדים זה יחסית דבר קל, וזה לא כל כך תלוי באדם עצמו, רוב הזוגות הנשואים זוכים לילדים, לא צריך לעשות בשביל זה הרבה יחודים.

אבל איך הילד יגדל, מה יהיה מעמדו ומה יהיה מצבו הרוחני - בשביל

הנקרא בשם 'בצור ירום - חינוך קטן'.

ושם (עמוד יא) נכתב כך:

שלמה המלך ע"ה היה כל כולו קודש לה', הוא היה חכם מאוד, אפילו יותר ממשה רבינו (בחכמה ולא בנבואה), כמו שמעיד עליו הכתוב: **וַיִּחַכֶּם מִכָּל-הָאָדָם מֵאֵתֶּן הָאֱלֹהִים וְהֵימָן וְכָל־כָּל וְדָרְדַּע בְּנֵי מְחֹלָה** (מלכים"א ה, יא), ואמרו חז"ל במדרש (במדבר רבה, פרשה יט - אות ג): **וְהֵימָן** זה משה, שנאמר עליו: **בְּכָל-בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא**" (במדבר יב, ז).

ואם כן מעלתו של שלמה היתה עצומה ביותר, והוא לימד אותנו פרק יסודי מאוד בחינוך הילדים - **חֲנֻךְ לְנֶעֶר עַל פִּי דַרְכּוֹ גַם כִּי יִזְקֶינ׃ לֹא יִסּוּר מִמְּנֶה׃** (משלי כב, ו) - יש אדם שברוך ה' מצליח מאוד בתפקיד שלו, הוא נהיה רמטכ"ל טוב, ראש עיר או אפילו ראש ממשלה מצליח. יש אדם שמצליח בעסקים, הוא איש גדל"ן ממולח או 'ברוקר' מבריק, וכן על זה הדרך.

כל זה נקרא 'הצלחות', אלא שהן רק הצלחות מדומות, מכיון שאם למשל אדם 'זכה' להיות ראש ממשלה יתכן שביום בהיר אחד ייוצר משבר מדיני או משבר כלכלי חריף והוא יצטרך 'ללכת הביתה'.

ליישר אותו, ואם ינסו לעשות זאת בכח הוא פשוט עלול להישר.

לכן כל עוד שהילדים הם בבחינת 'שתילים קטנים' צריך לטפל בהם לטפח אותם וליישר את דרכיהם, ולא להמתין עד שהם יתבגרו והיו בעלי 'חטוטרת', ורק אז לחפש להם מזון, כי אז כבר לא יהיה מה לתקן. צריך לתקן כשהדבר עדיין אפשרי (כשהם עוד קטנים), וככל שאדם יקדים לעשות זאת יהיה לו קל יותר.

שלמה המלך כאמור נותן לנו דרך איך להצליח בחינוך - 'חנך לנער על פי דרכו', הוא בא להסביר לנו שחינוך זה לא דבר שוה לכולם, אלא צריכים ללכת עם כל ילד לפי מבנה הנפש שלו. יש ילדים שמבינים בפעם הראשונה, יש שמבינים רק בפעם העשירית, ויש שבכלל לא מבינים.

אם אתה תתחיל לכעוס על כל מי שלא מבין אותך, גם אלה שמסוגלים להבין, כבר לא יבינו אותך, כי אתה אדם רגזן - 'מארי דרוגא'.

לכן אתה בתור מלמד צריך לדעת לחלק - הבחור הזה הוא בחור טוב בעל הבנה מהירה, ואילו עם הבחור השני אני צריך לשבת באופן פרטני. והבחור הזה צריך לשבת ולהשקיע הרבה שעות בשביל להבין, והבחור השני צריך להשקיע יותר מאמץ. אתה צריך להרגיש כל אחד מהבחורים, ולהבין איפה הקושי שלו, וכך

זה צריך הרבה הרבה תפילות לה' וזעקות עד כסא הכבוד, כדי שבעזרת ה' תפתח להורים דלת לחינוך הילדים.

'מה יצא מהילד?' - זוהי שאלת השאלות!

לכן בא שלמה המלך ונותן לך דרך, שלא יהיו לך שאלות, ואומר: 'חנך לנער על פי דרכו', וממילא התוצאה תהיה 'גם פי יזקין לא יסור ממנה'.

דוד המלך בספר תהלים דימה את הילדים לשתילים קטנים, כמו שנאמר: "בְּיַדְךָ כְּשֶׁתִּילֵי זֵיתִים" (תהלים קכח, ג). ושואל מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, מדוע דימה דוד המלך את הילדים דוקא ל'שתילים'? הרי יותר טוב היה לו לדמות אותם לעצי זית בוגרים שיכול כל אחד מהם להניב ששים או שבעים ק"ג של זיתים בעונה, לעומת שתיל של זית, שאין ממנו שום תועלת, לא לצל ולא לפירות.

ומתוך הרב שלשתיל ישנה תכונה אחת טובה, שהוא גמיש, אם רואים שהשתיל נוטה מעט ימינה או שמאלה, אפשר ליישר אותו בקלות על ידי שתוקעים לידו מקל וקושרים אותו אל המקל, וכך לאט לאט הוא מקבל צורה ועם הזמן הוא יגדל ישר.

כלומר קל מאוד ליישר שתיל, אבל ברגע שהוא הופך להיות עץ, אם הוא כבר גדל עקום, לא ניתן יותר

אומר לך שלמה המלך - אל תחשוב שהחינוך שאתה נותן שוה לכולם, אלא אתה צריך לקלוט מי זה הבן שלך, לדעת מה הם היתרונות שה' חנן אותו, ומה עדיין הוא צריך להשלים, כדי שתוכל להשיג הצלחה מירבית בחינוך שלו.

למשל יש ילד שהוא גס רוח וגאה, הוא לא מוכן לקבל שום הערה, אם אתה מעיר לו איזו הערה הוא לא ידבר אתך חודש ימים.

ויש ילד שקל לו לקבל הערות, אם אתה אומר: 'אל תעשה ככה פעם נוספת!' הוא מיד מתנצל 'סליחה סליחה אבא... מחילה מחילה', הוא הולך הצידה ואחרי דקה הוא כבר חוזר לעצמו.

ויש ילד שהוא לא מבין מה אתה מדבר אתו, הוא מאוד אפטי, הוא מתנהג כמו אחד שנחת מעולם אחר.

יש ילד שהוא רגוע מאוד הוא מעולם לא מתעצבן.

ויש ילד מאוד אגרסיבי אם נוגעים בו אפילו רק בטעות, הוא מיד צועק ומכה את זה שנגע בו.

לכן אתה צריך להבין איך תוכל לעזור לילדים שלך, וזאת על ידי שתקלוט היטב את הראש של הבן או הבת שלך, ותראה איך עובדים אתם...

תטפל בכל ילד לפי מבנה הנפש שלו. אם תעבוד באופן כזה אתה 'תציל' את כולם.

גם רועה טוב עובד בצורה דומה, כשהוא מוציא את הצאן למרעה הוא מוציא קודם כל את הטלאים הקטנים שבקושי יכולים לאכול כדי שיאכלו את העשב הרך. אחר כך הוא מוציא את הכבשים הזקנים כדי שיאכלו את העשב הבינוני, ולבסוף הוא מוציא הצעירים שיכולים לאכול גם את העשב הקשה, להם יש כח בבחינת 'כלחוך השורי'. כך היה דוד המלך נוהג לעשות כשהיה רועה את הצאן, הוא ידע איך לתת את היחס נכון לכל כבש וכבש.

אומר רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, שהרמז כאן הוא שכיון שיש בעם אנשים שהם חלשים מאוד, צריך לתת להם זכות קדימה ולטפל בהם ראשונים, אחר כך לטפל בבינונים, את החזקים אפשר להשאיר לסוף, כיון שהם יכולים 'לשרוד'.

גם בחינוך הילדים בבית צריך לחנך כל אחד על פי דרכו, דהיינו על פי הדרך שלו. יש נער שהוא רגוע מאוד, ויש אחד שהוא היפר אקטיבי, ויש אחר שהוא עצל מאוד, אמנם הוא לא עושה בעיות, אלא הוא יושב בשקט גמור ולא אז מהכסא, אבל יש בזה חסרון בגלל שהוא לא קולט מה מדברים אתו. ויש ילד אחר פיקח מאוד אבל הוא לא מסוגל לשבת במקום לרגע אלא הוא משתולל כמו קפיץ. ויש ילד פיקח וחרוף ושנון וגם בעל דרך ארץ.

תרופת פלא...

להוליד ילדים ומאז... שיסתדרו לבד, שיגדלו איך שרוצים, שיעשו ככל העולה על רוחם והעיקר שלא יפריעו להורים...

הורים כאלו גורמים לנפש ילדיהם נזק עצום, הם מכווצים את הנפש של הילדים, מעלימים את כחותיהם ומכסים את כשרונותיהם...

ועד שהם מואילים בטובם להתייחס לילד זה רק בנתינת פקודות: תעשה כך, תביא לי...

היכרתי כמה וכמה בני זוג שאחרי החתונה, התגלו אצלם הרבה משקעים אפלים... חוסר תקשורת, אי אמון וחששות, ועוד בעיות רבות, ואחרי הברור נודע שבהכל אשמים ההורים.

כאשר ההורים לא יודעים לשים מחסום לפיהם, מדברים לילדיהם ככל העולה על רוחם ללא גבולות, ללא התחשבות... גורמים לקחת פרח הכי יפה בעולם ולהופכו לעלה נידף, לצל עובר!

לכן אם אתם רוצים שאי־פעם הוא יחזור לדרך עליכם לקחת אחריות, לקבוע לעצמכם זמן מסודר, בו תדברו עמו ותתעניינו בו באמת!

אך כאמור שאול ורוחמה לא השכילו להבין את כל מה שכתבנו. הם לא השכילו להבין שכל ילד צריך להדריך ולכוין כפי הדרך המיועדת במיוחד עבורו, אותה הדרך המתאימה לתכונות ולנטיות החבויות במעמקי אישיותו. ולכן הם נכשלו...

ושאול ורוחמה ניגשו לרבים וסיפרו לו על הכשלון. וכך הוא אמר להם:

'להיות הורה' - משאת נפשו של כל יהודי ויהודיה. הרבה ספרים נכתבו בנושא זה, סדנאות בענין זה מתפרסמים חדשים לבקרים.

אך צריך לדעת שהבסיס הראשוני ל'הורות' היא 'האהבה', ולא מספיק רק רגש אהבה שבלב אלא צריך לגלות את זה ביחס לילד. להעניק לו מאור פנים, פרגונים ומילים טובות.

וכך אפשר לקשר ולחבר את לבות הילדים אלינו, ולהצליח בתפקיד להעמיד את הילדים איתנים בחיים ללא קרע בנפש וללא מלחמות וסיבוכים פנימיים.

אולם כאשר זה לא כך (חלילה) וההורים חושבים שכל תפקידם הוא רק

העולה מן האמור להלכה ולמעשה

לו איזו הערה הוא לא ידבר אתך חודש ימים. ויש ילד שקל לו לקבל הערות, אם אתה אומר: 'אל תעשה ככה פעם נוספת!' הוא מיד מתנצל 'סליחה סליחה אבא... מחילה מחילה', הוא הולך הצידיה ואחרי דקה הוא כבר חוזר לעצמו.

ויש ילד שהוא לא מבין מה אתה מדבר אתו, הוא מאוד אפטי, הוא מתנהג כמו אחד שנחת מעולם אחר. יש ילד שהוא רגוע מאוד הוא מעולם לא מתעצבן. ויש ילד מאוד אגרסיבי אם נוגעים בו אפילו רק בטעות, הוא מיד צועק ומכה את זה שנגע בו.

לכן צריך להבין לנפש כל ילד ולקלוט היטב את הראש שלו ולהבין איך לעבוד אתו.

ה. עיקר זמני חינוך הם בבי' תקופות. התקופה הראשונה הוא עד היות האדם בגיל 13, בטרם בא אליו היצר הטוב, כשיצר לב האדם רע מנעוריו, והכח הפעיל שבו הוא כח ההרס השואף רק רע כל היום. בתקופה זו עיקר עבודת החינוך היא, כאמור, להכניע את עורפו הקשה, להרגילו שיתגבר על רצונו ושישתעבד באופן קבוע לסדרי חיים יהודיים.

והחינוך הנכון בגיל הצעיר הוא ההכנה והיסוד לקראת התקופה השנייה, גיל ההתבגרות. השנים המעצבים את דמותו וקובעים את כל דפוסי החיים הרוחניים שלו לכל ימי חייו. **בתקופה זו, הנער נמצא בין הפטיש לסדן, מצד אחד כבר בא היצר הטוב**

א. יש הרבה הצלחות בחיים. הצלחות בעסקים, תפקיד חשוב ורם מעלה וכדו'. כל ההצלחות שיש בחיים, הכי גדולים וחשובים שיהיו, הם **נחשבים לכולם** לעומת ההצלחה האמיתית של החיים - **חינוך מוצלח של הילדים.**

ב. בכל 'עסק' מותר להרויח ומותר גם להפסיד. ואם חלילה מפסידים אפשר להרויח כפול למחרת. אבל בחינוך הילדים - לא כדאי להפסיד, ולמעשה, אסור להגיע למצב של הפסד! **אלא על האדם לעשות כל שביכולתו להצליח בחינוך הילדים, ואם צריך, אפילו למסור נפש על כך. ולא פחות חשוב זה לזעוק לה' שיעזור לא להפסיד את הדבר היקר הזה שנקרא חינוך הילדים.**

ג. להוליד ילדים זה דבר קל יחסית, וזה לא כל כך תלוי באדם עצמו, רוב הזוגות הנשואים זוכים לילדים, לא צריך לעשות בשביל זה הרבה יחודים. **אבל איך הילד יגדל, מה יהיה מעמדו ומה יהיה מצבו הרוחני - בשביל זה צריך הרבה הרבה תפילות לה' וזעקות עד כסא הכבוד** (כאמור לעיל), כדי שבעזרת ה' תפתח להורים דלת לחינוך הילדים.

אך 'מה יצא מהילד?' - זוהי השאלה האמיתית!

ד. צריך לדעת שהחינוך שאדם נותן לא צריך להיות שוה לכולם, אלא כל אבא צריך לקלוט מי זה הבן שלו, לדעת מה הם היתרונות שה' חנן אותו, ומה עדיין הוא צריך להשלים, כדי שתוכל להשיג הצלחה מירבית בחינוך שלו.

למשל יש ילד שהוא גם רוח וגאה, הוא לא מוכן לקבל שום הערה, אם אתה מעיר

בפעולות מסוימות! חינוך אין פירושו למסור לילד מידע ולמלא את ראשו בחומר אינפורמטיבי על עולם ומלואו. חינוך איננו פקודות, לא תרגול ולא ידיעות...

חינוך הוא התחלה, ובכך, חינוך הוא התחלת מילוי היעוד של המתחנך. כשיש ילד - מחנכים אותו על ידי כך שמתחילים להכניס אותו למילוי יעודו הפרטי בגילוי כבודו יתברך בעולם - 'חונך לנער'.

כי זהו כלל גדול, לכל אדם ואדם יש את דרכו המיוחדת בעבודת ה', עבור כל אדם סללו עבורו נתיב המיוחד רק לו, בלבד! ובו הוא חייב ללכת ולצעוד, ודרכו לגלות את כבודו יתברך בעולם!

ח. 'להיות הורה' - משאת נפשו של כל יהודי ויהודיה, אך צריך לדעת שהבסיס הראשוני ל'הורות' היא 'אהבה', ולא מספיק רק רגש אהבה שבלב אלא צריך לגלות את זה ביחס לילד. להעניק לו מאור פנים, פרגונים ומילים טובות.

כאשר ההורים לא יודעים לשים מחסום לפיהם, מדברים לילדיהם ככל העולה על רוחם ללא גבולות, ללא התחשבות... גורמים לקחת פרח הכי יפה בעולם ולהופכו לעלה נידף, לצל עובר!

לכן אם אתם רוצים שאי-פעם הוא יחזור לדרך עליכם לקחת אחריות, לקבוע לעצמכם זמן מסודר, בו תדברו עמו ותתעניינו בו באמת.

ודורש ממנו ללכת בדרכים ישרים, ומהצד השני עומד יצר הרע ומנסה להכשילו.

בתקופה זו, תקופת גיל ההתגברות, ישנה ההתגברות מיוחדת של כחות הרע המתגברים עליו להכשילו, והיא תקופה סוערת ביותר, שרבים חללים הפילה ועושה שמות בין בני הנעורים. כל מיני פגעים בישין פוגעים בו, בכל שלבי ההתגברות אשר בגיל הזה, כשהוא עצמו אינו יודע איך להתגבר עליהם כי אינו מלומד מלחמה ואין לו את הנשק הרוחני הדרוש ללחימה, עד שנדמה כאילו אין מנוס להימלט.

ועיקר העצה בגיל הזה שיהיה לאדם מחנך ומדריך נאמן, אשר רוחש כלפיו אמון מלא, וישתף פעולה עמו בכדי להוציאו מן המיצר ששקוע בו.

ו. כל ילד הוא אישיות בפני עצמה קיימת ומלאה, בעלת שכל ורגש. ועלינו מוטל להדריך ולכוין אותו כפי הדרך המיועדת במיוחד עבורו. להוליך אותו בדרך המתאימה לתכונות ולנטיות החבריות במעמקי אישיותו.

התפקיד היהודי הגדול, ביסודו אחד הוא, אך הדרכים לקיימו הן רבות ושונות. ולכן מוטל עלינו להדריך כל ילד על פי דרכו, ולחנך אותו למטרה האחת הגדולה, כפי דרכו המיוחדת לו, ובהתאם לכוחותיו.

ז. ולסיכום נגדיר מהו המושג חינוך - חינוך אין פירושו לתת פקודות, הוראות וציוויים! חינוך אין פירושו להרגיל ולתרגל את החניך

אמרי נועם

20%
הנחה

להזמנות *2910

אמרי נועם על פרשיות השבוע
דרושים נפלאים ושיחות
מתוך שיעוריו הקדושים של

אבינו מו"ר
הרב יורם מיכאל
אברג'ל זיע"א

שנמסרו בשבת קודש בבית המדרש.
הרב מגלה ללומד דרך פרשת השבוע
את אופן עבודת ה' בעולם,
בדרך הפרד"ס, וכמובן בדרך
תורת החסידות המופלאה.

www.hameir-laarets.org.il
08-37-40-200

ברכת הפצת המעיינות

י"ט כסלו

הברכה השנתית

שהנהיג אבינו מו"ר הרב **יורם אברג'ל** זיע"א

הזוכים יתברכו בכל יום ובעתות רצון
על ידי בנו ממשיך דרכו

הרב **ישראל אברג'ל** שליט"א

סגולה לגאולה פרטית וכללית,
לשמירה והגנה, לבנים קדושים, פרנסה, בריאות והצלחה

להצטרפות חייגו: 08-37-40-200

שעורי השבוע

מפי הר"ג רבינו ישראל אברג'ל שליט"א

ראשון - כל שבוע בשעה: 18:30

שיעור 'זום' לדוברי השפה האנגלית עם תרגום

שני - כל שבוע בשעה: 20:00

בבית הכנסת 'היכל נפתלי' רחוב ברוריה 6

אשדוד

LIVE

רביעי - ו' כסלו 30/11 בשעה: 19:00

בבית הכנסת 'זבחרת בחיים' רחוב מיכה הנביא 1

מודיעין

חמישי - כל שבוע בשעה: 20:00

בבית הכנסת 'המאיר לארץ' רחוב חיל שריון 39

נתיבות

LIVE

שיעורים נוספים ברחבי הארץ מתעדכנים

בכל תחילת שבוע באתר המאיר לארץ

www.hameir-laarets.org.il

ערוצי מחלקת המדיה

של בית המדרש המאיר לארץ

hameir-Laarets.org.il

המאיר לארץ

054-26-380-26

08-64-99-859

קו שמע - המאיר לארץ

פרשת תולדות

ב' כסלו התשפ"ג

זמני שבת קודש

רבינו תם	יציאת שבת	הדלקת נרות	עיר
17:40	17:08	16:18	באר שבע
17:38	17:06	16:17	תל אביב
17:35	17:04	16:14	חיפה
17:47	17:14	16:23	אילת
17:43	17:10	16:21	ירושלים
		16:01	ירושלים 40 דק'

מסירות אל הרב

מפי קדשו של אטור זיע"א

אם אין באפשרותנו של האדם לעסוק בתורה במשך כל היום מכל סיבה שהיא, עכ"פ צריך הוא להיות מחובר לבני תורה, ולאחוב אותם ולתמוך בהם בכל יכולתו, ועל ידי זה תורתו תגן עליו ויחושב לו כאילו הוא למד בעצמו.

ולכן זבולון תמיד הצליח בכל עסקיו, אוניותיו מעולם לא טבעו כלב ים, ולא באו עליום שודדים, כמו שכתוב "שומח זבולון בצאתך" (דברים ל"ג), ולכל זה הוא זכה מפני שהיה מפרנס את יששכר אדיו, כדי שיוכל לשבת ולעסוק בתורה יומם ולילה ללא כל טרדה, ותורתו של יששכר היא שהגינה על זבולון ורכשו מכל נזק.

הפצת תורה חובקת עולם

היה שותף 08-37-40-200

- לתרומות: בנק מרכנתיל דיסקונט,
סניף 721 נתיבות, חשבון 23357

- בנק הדואר, סניף 1, חשבון 27016519

- בכל עמדות 'נדרים פלוס'

- **ביט ופייבוקס במס' 054-26-380-26**